

Verslag inspectie naleving Wet arbeid vreemdelingen in de Land- en tuinbouw 2005

Arbeidsinspectie, Den Haag
Inspectieonderwerp
AI-directie
Manager strategie
Landelijk Projectleider
Land. Projectsecretaris
Ondersteunend Specialist
Looptijd project
Projectnummer
Correspondentieadres

april 2006
Naleving Wet arbeid vreemdelingen
Arbeidsmarktfraude
H.A. Wessels
E. Buiten
N. Dur
L. Bruynen
1 maart 2005 – 30 november 2005
W107
Directie AMF
Postbus 11563
2502 AN Den Haag
t.a.v. N. Dur

Voorwoord

Van maart tot en met november 2005 heeft de Arbeidsinspectie (AI) op projectbasis inspecties uitgevoerd in de sector land- en tuinbouw in het kader van het toezicht op de naleving van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav). De AI heeft vooral bij tuinbouwondernemingen gecontroleerd of zij vreemdelingen tewerk stelden zonder daarvoor over de benodigde tewerkstellingsvergunning te beschikken. Daarnaast heeft de AI leiding gegeven aan drie interventieteams 'Teelten' en actief deelgenomen aan het Westland Interventieteam (WIT).

De resultaten van de projectinspecties zijn in dit verslag beschreven, aangevuld met de resultaten van de interventieteams in de sector en de onderzoeken die buiten het project uitgevoerd zijn aan de hand van meldingen van derden.

Er zijn in 2005 beduidend meer inspecties uitgevoerd dan in voorgaande jaren, zowel binnen het landelijk project als door middel van interventieteams. Het landelijk project geeft over 2005 een vermindering van overtredingen te zien, echter wordt die positieve ontwikkeling teniet gedaan door de resultaten van de interventieteams. Deze teams voeren in een beperkte regio intensief controles uit waardoor de 'pakkans' relatief (veel) groter is.

Desondanks constateer ik dat er een positieve ontwikkeling gaande is binnen de sector, waar twee zaken aan hebben bijgedragen.

Zo is er de bijdrage die de brancheorganisaties zelf leveren aan het voorkomen en bestrijden van illegale tewerkstelling. Via de projecten Seizoenarbeid en Handmatige Agrarische Loonbedrijven stimuleert LTO Nederland land- en tuinbouwondernemingen om hun vacatures met legaal personeel te vervullen. Dit werpt zijn vruchten af, gelet op de toename van het aantal deelnemers aan de projecten en het aantal vacatures dat binnen het project Seizoenarbeid wordt vervuld.

Daarnaast is per 1 januari 2005 de bestuurlijke boete voor de Wav van kracht geworden. De boetebedragen voor rechtspersonen zijn met die invoering sterk verhoogd naar € 8.000,- per overtreding en voor natuurlijke personen naar € 4.000,- per overtreding. Er is – ook in andere branches – een tendens te bespeuren dat deze hoge boetes het effect hebben wat met deze maatregel beoogd werd: afname van illegale tewerkstelling.

De AI voert regelmatig overleg met de LTO over het terugdringen van illegale tewerkstelling en zet in 2006 deze samenwerking voort.

Ik verwacht dat de stimulans die van zowel de activiteiten van de branche als van de boetes uitgaat, ook in 2007 door zal werken zodat het nalevingniveau verder zal stijgen.

Den Haag, april 2006

De Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie,

dr. J.J.M. Uijlenbroek

Samenvatting

Inleiding

De Arbeidsinspectie (AI) heeft in 2005 een inspectieproject naleving Wet arbeid vreemdelingen (Wav) in de sector land- en tuinbouw verricht. De Wav bepaalt onder meer dat een werkgever een tewerkstellingsvergunning nodig heeft als hij een vreemdeling arbeid wil laten verrichten. Het gaat hierbij met name om personen die afkomstig zijn van buiten de Europese Economische Ruimte (EER)¹ en Zwitserland. Als blijkt dat de werkgever niet over de benodigde tewerkstellingsvergunning beschikt, maakt de AI een boeterapport op.

Illegale tewerkstelling lijkt een structureel probleem te zijn in de agrarische sector, vooral bij het productiewerk in de tuinbouw en de fruit- en bollenteelt. Risicofactoren voor illegale tewerkstelling zijn in de agrarische sector volop aanwezig: de behoefte aan ongeschoolde arbeid, een variabele behoefte aan arbeid vanwege piekperiodes in de oogst en vanwege weersomstandigheden, zwaar lichamelijk werk en veel tijdelijk werk.

Doelstellingen

De doelstellingen van het arbeidsmarktfraudeproject Land- en tuinbouw 2005:

- Het tegengaan van illegale tewerkstelling in de agrarische sector, specifiek de tuinbouw. In dat kader verricht de AI gerichte inspecties bij die bedrijven waar de misstanden naar verwachting het grootst zijn.
- Het creëren van handhavingdruk zodat landelijk, regionaal en lokaal het beeld in de sector ontstaat dat de AI in de gehele sector actief aanwezig is. Het geven van voorlichting aan bijvoorbeeld brancheorganisaties, perspublicaties en het verrichten van stelselmatige controles in een sector leidt tot een verhoging van de subjectieve pakkans bij ondernemers.
- Het opleveren van gegevens ten behoeve van de informatiepositie van de AI. De bevindingen van het project dienen als input voor de risicoanalyse, die – samen met de teeltkalender – 'maatwerk' moet kunnen leveren voor de teams van de directie AMF.

Selectie

Met behulp van de door de AI ontwikkelde en door de Hogere Agrarische School verder verbeterde teeltkalender hebben de AI-teams voor hun eigen werkgebied een selectie gemaakt van gemeenten waarin bepaalde teelten plaatsvinden. Vervolgens hebben zij in kaart gebracht welke bedrijven in welke gemeenten op welke percelen actief zijn. Op basis van aanwezige kennis over die bedrijven bij UWV, de Belastingdienst, de Vreemdelingenpolitie (VP) en de AI zelf, hebben de teams vervolgens een selectie gemaakt van te inspecteren land- en tuinbouwbedrijven.

Als bij een inspectie bij werkgevers in de land- en tuinbouw bleek dat personeel via een bepaald loonbedrijf of uitzendbureau was tewerkgesteld, heeft de AI ook het uitlenende bedrijf gecontroleerd.

Resultaten inspecties bij land- en tuinbouwondernemingen

De resultaten hebben uitsluitend betrekking op de binnen het project geïnspecteerde ondernemingen. Zij geven geen representatief beeld over de sector als geheel.

De AI heeft in 2005 1.106 bedrijven in de land- en tuinbouw gecontroleerd op naleving van de Wav. Voor 6% van deze inspecties geldt dat het een hercontrole betrof.

Tegen 191 ondernemingen is voor overtreding van de Wav een boeterapport opgemaakt. Daarnaast zijn drie zaken overgedragen aan de SIOD voor strafrechtelijk onderzoek.

In totaal is bij 17,5% van de inspecties overtreding van de Wav geconstateerd.

De resultaten in tabel weergegeven (zie volgende pagina):

¹ Tot de landen van de EER behoren de lidstaten van de Europese Unie, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Met ingang van 1 mei 2004 behoren 8 landen uit Midden- en Oost-Europa ook tot de EER. In deze rapportage worden de MOE-landen apart weergegeven, omdat voor hen nog geen vrij werknemersverkeer is ingevoerd. Het gaat om Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

Tabel 1 Resultaten gecontroleerde ondernemingen project Land- en tuinbouw 2005

	Aantal inspecties	Boeterapport	Overgedragen aan SIOD	Geen overtreding	% Overtreding
Akkerbouw	41	6		35	14,6%
Tuinbouw	779	130	2	647	16,9%
Fruitteelt ²	101	5		96	4,95%
Fokken en houden van dieren	5			5	0%
Akker- en/of tuinbouw i.c.m. fokken/houden van dieren	27	2		25	7,40%
Groothandel en detailhandel	59	22		37	37,2%
Handmatige agrarische loonbedrijven	30	7		23	23,3%
Uitzendbureaus en uitleenbedrijven	10		1	9	10,0%
Overig ³	54	19		35	35,2%
Totaal	1.106	191	3	912	17,5%

Aangetroffen arbeidskrachten

De AI heeft geconstateerd dat in totaal 9.693 werknemers werkzaam waren bij de geïnspecteerde land- en tuinbouwondernemingen. Het grootste deel van deze werknemers, namelijk 76%, bestond uit eigen arbeidskrachten. De rest werd gevormd door 2.278 arbeidskrachten van derden (23,5%) en 33 zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) (0,3%).

Van de 9.693 aangetroffen werknemers had bijna 61% (5.883 personen) de Nederlandse nationaliteit en ruim 39% (3.810 personen) een niet-Nederlandse nationaliteit. Van deze 3.810 personen had 32,5% een nationaliteit van een land binnen de EER of Zwitserland, was 38,5% afkomstig uit één van de Midden- en Oost-Europese landen en had 29% een nationaliteit van buiten de EER.

Van de eigen werknemers had circa 30% een niet-Nederlandse nationaliteit. Van de ingeleende werknemers heeft ruim 68% een niet-Nederlandse nationaliteit.

De AI heeft geconstateerd dat 645 personen illegaal tewerkgesteld werden in de land- en tuinbouw; tweederde hiervan (429) was afkomstig uit Polen en 114 personen (18%) verbleven illegaal in Nederland. Van deze illegale vreemdelingen hadden er 41 (32%) de Bulgaarse en 33 (26%) de Turkse nationaliteit. De overige 40 vreemdelingen hadden één van de overige 18 aangetroffen nationaliteiten.

Arbeidskrachten uit de MOE-landen

Op 1 mei 2004 zijn 8 landen uit Midden- en Oost Europa (MOE-landen) alsmede (Grieks-)Cyprus en Malta tot de Europese Unie toegetreden. De tewerkstellingsvergunningplicht is voor werknemers uit de MOE-landen tot in elk geval 1 mei 2006 gehandhaafd. Dit betekent dat burgers uit deze landen na 1 mei 2004 weliswaar legaal in Nederland verblijven, maar dat hun werkgever wel over een tewerkstellingsvergunning moet beschikken om hen arbeid te mogen laten verrichten.

Van het totaal aantal aangetroffen arbeidskrachten (9.693 personen) was ruim 15% (1.465 personen) afkomstig uit één van de MOE-landen. Ongeveer 32% van het aantal aangetroffen werkende personen uit de MOE-landen werd in 2005 zonder tewerkstellingsvergunning (twv) tewerkgesteld. Hiervan vormen de mensen met een Poolse nationaliteit de overgrote meerderheid. Dit is overigens ook het geval bij de personen die mét een twv tewerkgesteld zijn.

Gesignaleerde ontwikkelingen

Vanaf 2002 heeft de AI elk jaar nagenoeg op dezelfde wijze bedrijven voor inspectie geselecteerd, en dezelfde gegevens binnen het project geregistreerd waardoor vergelijking mogelijk wordt.

² In 2005 is in de fruitteelt een interventieteam actief geweest. Daardoor zijn vanuit de AI relatief minder controles uitgevoerd.

³ Bedrijven die niet hun hoofdactiviteit in de land- of tuinbouw hebben: opslag en verwerking van groenten, hoveniers, e.d.

Op basis van de vergelijking van het cijfermateriaal kunnen ontwikkelingen met betrekking tot illegale tewerkstelling in de land- en tuinbouwsector worden gesignaleerd:

- het aantal inspecties dat de AI heeft verricht bij land- en tuinbouwondernemingen is toegenomen van 654 in 2002 tot 1.106 in 2005.
- het aantal onderzoeken dat de AI gezamenlijk met de VP heeft uitgevoerd in de land- en tuinbouw is toegenomen van 304 in 2002 tot 587 in 2005.
- het percentage gecontroleerde ondernemingen waarbij de AI een overtreding van de Wav constateert is in de loop van 4 jaar aanvankelijk gestegen (tot 19% in 2004) maar in 2005 iets afgenomen, namelijk naar 17,5%
- Het percentage legaal in Nederland verblijvende personen dat betrokken is bij een Wav-overtreding is na een aanvankelijke toename van bijna 11% in 2002 naar 29% in 2004, thans gedaald naar 13,5%. De stijging in 2004 had te maken met de uitbreiding van de EU per 1 mei.⁴
- Het aantal vreemdelingen per overtredende werkgever is daarentegen, na verlaging in 2003 en 2004, in 2005 weer gestegen: 3,7 personen. Dat is zelfs boven het niveau van 2002 (3,6).
- Het aantal tewerkstellingsvergunningen dat is verstrekt voor werknemers uit de MOE-landen, werkzaam in de land- en tuinbouw, is toegenomen van 4.752 in 2002 tot 22.665 in 2005.
- Het totaal aantal werkzame personen uit de MOE-landen dat de AI bij haar inspecties heeft aangetroffen bedroeg in 2005 1.465. In 2004 waren dat er 1.196.

Tabel 2: Overzichten inspecties project Land- en tuinbouw 2002-2005

Inspecties	2002	2003	2004	2005
Aantal inspecties	654	800	1.018	1.106
Inspecties met VP	304	336	562	587
Procentueel t.o.v. totaal aantal insp.	46%	42%	55%	53%
Aantal werkgevers in overtreding	119	149	193	191
Procentueel t.o.v. aantal inspecties	18,2%	18,2%	19%	17,5%
Zaken overgedragen aan SIOD	-	-	1	3

Arbeidskrachten	2002	2003	2004	2005
Aangetroffen arbeidskrachten	4.213	5.732	8.886	9.693
- waarvan eigen werknemers ⁵	78%	77%	79%	76%
- arbeidskrachten van derden ⁵	22%	23%	21%	24%
- zzp'ers	-	-	0,5%	0,3%
Aangetroffen vreemdelingen	1.389	1.901	3.427	3.810
Vreemdelingen uit MOE-landen	Niet bekend ⁶	Niet bekend ⁶	1.196	1.465
Vreemdelingen van buiten de EER	657 ⁷	1.148 ⁷	1.253 ⁸	1.106
Legaal verblijvende vreemdelingen betrokken bij overtreding	11%	11,5%	29%	13,5%
Illegaal verblijvende vreemdelingen	315	412	345	114
Aantal vreemdelingen per overtredende werkgever	3,6	3,4	3,0	3,7
Totaal aantal twv's in tuinbouw ⁹	10.167	12.314	15.261	26.095
Aantal twv's voor personen uit MOE-landen in tuinbouw ⁹	4.752	7.356	11.140	22.665

⁴ Vóór 1 mei 2004 werden personen uit de MOE-landen (bij overtreding door werkgever) geregistreerd als 'illegaal verblijvend'

⁵ Percentages zijn afgerond

⁶ In verband met de uitbreiding van de EU + de gehandhaafde twv-plicht worden deze gegevens vanaf 2004 geregistreerd.

⁷ In dit aantal zijn ook de personen uit de MOE-landen begrepen; deze zijn pas in 2004 tot de EU (EER) zijn toegelaten

⁸ In dit getal zijn nog de personen uit de MOE-landen begrepen die bij controles vóór 1 mei 2004 zijn aangetroffen

⁹ Bron: CWI

Procentueel t.o.v. totaal aantal twv's in de tuinbouwsector	47%	60%	73%	87%
---	-----	-----	-----	-----

Activiteiten buiten het project Land- en tuinbouw 2005

Interventieteams Teelten

In 2005 zijn, onder leiding van de AI, drie interventieteams actief geweest in de tuinbouwbranche. Dit samenwerkingsverband tussen UWV, Belastingdienst, gemeenten en de AI heeft een repressief karakter en richt zich op het bestrijden van belasting- en premiefraude, illegale tewerkstelling en uitkeringsfraude.

De drie interventieteams 'Teelten' hebben in totaal 225 inspecties uitgevoerd, waarbij ruim 2.400 arbeidskrachten zijn gecontroleerd.

Daarbij is tegen 40 tuinbouwondernemingen en 10 intermediairs een boeterapport opgemaakt.

Twee zaken zijn overgedragen aan de SIOD.

In totaal is bij 18,7% van de inspecties overtreding van de Wav geconstateerd.

Westland Interventieteam

In 2005 stond het Westland Interventieteam (WIT) onder projectleiding van UWV. De AI neemt actief deel aan het WIT en heeft per 1 januari 2006 de projectleiding overgenomen.

Het WIT heeft in 2005 in totaal 553 inspecties uitgevoerd die geresulteerd hebben in boeterapporten tegen 157 tuinbouwondernemingen (28%)

Meldingen

Ook buiten de looptijd van het project Land- en tuinbouw krijgt de AI meldingen van derden met betrekking tot (vermeende) misstanden bij ondernemingen, naast bijvoorbeeld processen-verbaal van bevindingen en/of rapporten van de (vreemdelingen)politie en andere toezichthoudende- en opsporingsdiensten.

In 2005 heeft dit geleid tot 27 inspecties waarbij in totaal tegen 12 tuinbouwondernemingen een boeterapport is opgemaakt terzake overtreding van de Wav.

Totaal

Alle activiteiten, zoals de AI die in 2005 in de land- en tuinbouwbranche in het kader van de controle op de illegale tewerkstelling heeft uitgevoerd, bij elkaar opgeteld:

1.911 inspecties uitgevoerd die hebben geleid tot 400 boeterapporten tegen tuinbouwondernemingen en 5 zaken die overgedragen zijn aan de SIOD.

Het overtredingspercentage komt daarmee op 21,2%.

Conclusies

Het percentage overtredingen binnen het landelijk project is in 2005 gedaald tot onder het niveau van 2002. Betrekken we de resultaten van met name de interventieteams daar echter bij, moeten we vaststellen dat binnen de sector ruim één op de vijf ondernemingen de Wav overtreedt. Hierbij dient wel aangetekend worden dat de interventieteams zeer intensief in een beperkte regio inspecties uitvoeren waardoor een relatief groot deel van de ondernemingen in die regio gecontroleerd wordt.

Het aantal twv's dat verstrekt wordt in de sector land- en tuinbouw is in vergelijking met 2002 twee-en-een-half keer zo hoog geworden.

Het aandeel van de twv's voor personen uit de MOE-landen blijkt sinds 2002 verviervoudigd.

Het aandeel van deze groep in de verstrekte twv's is daarmee sinds 2002 gestegen van 47% naar maar liefst 87%. In hoofdzaak worden deze twv's verstrekt voor personen met de Poolse nationaliteit.

Uit het jaarverslag 2005 van CWI blijkt daarnaast dat de sector land- en tuinbouw met 55,1% van alle verstrekte twv's het absolute 'zwaartepunt' vormt. De eerstvolgende in het rijtje is de sector 'Financiële en zakelijke dienstverlening' met 14,8%.

Hoewel het aantal legale arbeidskrachten uit MOE-landen is gestegen, zijn er ook meer overtredingen met betrekking tot die personen geconstateerd (30% t.o.v. 22% in 2004).

Het aantal aangetroffen vreemdelingen dat illegaal in Nederland verblijft is in 2005 sterk gedaald. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat personen met een nationaliteit van een van de MOE-landen (waaronder vooral Polen) vanaf 1 mei 2004 legaal in Nederland verblijven. Dit staat los van het feit dat de werkgever voor deze personen in de meeste gevallen nog wel over een twv moet beschikken.

Opvallend is dat het aandeel 'eigen werknemers' de afgelopen vier jaar ongeveer gelijk is gebleven. Gemiddeld een kwart van het personeel is afkomstig van derden of is zzp'er. Het aandeel zzp'ers is overigens bijna de helft minder dan in 2004. Wel dient in aanmerking te worden genomen dat het hierbij in totaal over slechts enkele tientallen personen gaat.

De AI streeft naar bekendheid van haar inspectieactiviteiten met het oog op de preventieve werking. Haar bekendheid is vergroot door de inspecties, die verspreid over het hele jaar bij diverse teelten in verschillende regio's hebben plaatsgevonden. Over deze inspectieactiviteiten zijn regelmatig krantenartikelen verschenen, vooral in regionale (dag)bladen.

Inhoudsopgave

0. Samenvatting	3
1. Aanleiding en doelstellingen project	9
1.1 Aanleiding	
1.2 Doelstellingen	
2. Opzet en uitvoering	10
2.1 Looptijd project	
2.2 Selectie van te inspecteren ondernemingen	
2.3 Samenwerking met andere diensten	
2.3.1 Gezamenlijke inspecties	
2.3.2 Gegevensuitwisseling	
3. Resultaten	11
3.1 Land- en tuinbouwondernemingen	
3.2 Aangetroffen werknemers	
3.2.1 Verdeling soort werknemers naar nationaliteit	
3.2.2 Verdeling naar verblijfsrecht	
3.2.3 Arbeidskrachten uit de MOE-landen	13
4. Arbeidsmarktgegevens	14
4.1 Sectorale projecten	
4.1.1 Project Seizoensarbeid	
4.1.2 Project Handmatige Agrarische Loonbedrijven	
4.2 Tewerkstellingsvergunningen	15
5. Gesignaleerde ontwikkelingen	16
6. Overige inspecties in de land- en tuinbouw	18
6.1 Interventieteams Teelten	
6.2 Westland Interventieteam	
6.3 Meldingen	
6.4 Recapitulatie	
7. Conclusies	19

Bijlagen:

1. Resultaten gecontroleerde land- en tuinbouwondernemingen
2. Aantal aangetroffen arbeidskrachten

1. Aanleiding en doelstellingen project

1.1 Aanleiding

De Arbeidsinspectie (AI) controleert werkgevers op naleving van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav). Op grond van deze wet hebben werkgevers een tewerkstellingsvergunning nodig voor werknemers die afkomstig zijn van buiten de Europese Economische Ruimte (EER)¹⁰.

Illegale tewerkstelling (dat wil zeggen een persoon laten werken zonder de vereiste tewerkstellingsvergunning) lijkt een structureel probleem te zijn in de agrarische sector. Dit is vooral een probleem bij het productiewerk in de tuinbouw en de bollenteelt. Risicofactoren voor illegale tewerkstelling zijn in de agrarische sector volop aanwezig: de behoefte aan ongeschoolde arbeid, een variabele behoefte aan arbeid vanwege piekperiodes in de oogst en vanwege weersomstandigheden, zwaar lichamelijk werk en veel tijdelijk werk.

Gelet op de aanwezigheid van risicofactoren voor illegale tewerkstelling en de uitkomst van de onderzoeken van onderzoeksbureau "Research voor Beleid"¹¹ verricht de AI jaarlijks inspecties in de agrarische sector. De inspecties vinden vooral plaats in de tuinbouw. Naast het project Land- en tuinbouw, participeert de AI in het Westland Interventie Team (WIT)¹². Het WIT controleert tuinbouwbedrijven die in het Westland actief zijn. Daarnaast controleert het WIT de uitzendondernemingen en loonbedrijven die de tuinders voorzien van personeel. De activiteiten en resultaten van het WIT worden jaarlijks in een eigen verslag beschreven.

In 2003 heeft de AI gekozen voor een projectopzet die betrekking heeft op meerdere jaren. Vanaf dat jaar heeft de AI gewerkt aan het in kaart brengen van de diverse teelten over heel Nederland. Door dat gegeven te combineren met de momenten van (piek)arbeid die de teelten met zich mee brengen, is een landelijke oogstkalender ontwikkeld. Daarmee kan de AI een meer gerichte aanpak van illegale tewerkstelling in de land- en tuinbouw bereiken. Een bijkomend effect hiervan is dat de controles niet over het gehele land in dezelfde periode plaatsvinden. Naast een spreiding in de te controleren teelten is er ook een grote spreiding van de controlemomenten.

Dit verslag geeft de inspectieresultaten over 2005 weer.

1.2 Doelstellingen

De doelstellingen voor het project Land- en tuinbouw 2005 waren:

- Het tegengaan van illegale tewerkstelling in de agrarische sector, specifiek de tuinbouw. In dat kader verricht de AI gerichte inspecties bij die bedrijven waar de misstanden naar verwachting het grootst zijn.
- Het creëren van handhavingdruk zodat landelijk, regionaal en lokaal het beeld in de sector ontstaat dat de AI in de gehele sector actief aanwezig is. Het geven van voorlichting aan bijvoorbeeld brancheorganisaties, perspublicaties en het verrichten van stelselmatige controles in een sector leidt tot een verhoging van de subjectieve pakkans bij ondernemers.
- Het opleveren van gegevens ten behoeve van de informatiepositie van de AI. De bevindingen van het project dienen als input voor de risicoanalyse, die – samen met de teeltkalender – 'maatwerk' moet kunnen leveren voor de teams van de directie AMF.

¹⁰ Tot de EER behoren de landen van de Europese Unie en Noorwegen, Liechtenstein en IJsland. Met ingang van 1 mei 2004 behoren 8 landen uit Midden- en Oost-Europa ook tot de EER. In deze rapportage worden de MOE-landen apart weergegeven, omdat voor hen nog geen vrij werknemersverkeer is ingevoerd. Het gaat om Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

¹¹ Research voor Beleid: "Over de grens. Een onderzoek naar illegale activiteiten op het gebied van uitzendarbeid", april 2004. In opdracht van de Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU).

¹² De samenwerkingspartners van het WIT zijn in 2005 de Belastingdienst, UWV, Arbeidsinspectie, Openbaar Ministerie en de Vreemdelingenpolitie Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond, de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Gemeente Den Haag. De doelstelling van het WIT is het voorkomen en terugdringen van belasting- en premiefraude, uitkeringsfraude, illegale tewerkstelling en daarmee samenhangende misstanden in de tuinbouw.

2. Opzet en uitvoering

2.1 Looptijd project

De projectopzet is meerjarig. Na afloop van elk jaar besluit de AI of de projectopzet aanpassing behoeft. De looptijd in het projectjaar 2005 was van 1 maart 2005 tot en met 30 november 2005.

2.2 Selectie van land- en tuinbouwbedrijven

Om zo efficiënt en effectief mogelijk bedrijven te controleren op naleving van de Wav, is het belangrijk dat de AI een goed beeld heeft van hoeveel bedrijven waar werkzaamheden verrichten in welke teelt en in welke periode. Op basis van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (de Landbouwtellingen), het Landbouw Economisch Instituut, het Instituut Praktijkonderzoek Plant & Omgeving en het databestand van de AI, heeft de AI het volgende in kaart gebracht:

- o welke teelten er in de verschillende teamgebieden van de AI aanwezig zijn;
- o waar de concentraties van die teelten zich bevinden;
- o waar en wanneer er sprake is van piekarbeid;
- o hoeveel land- en tuinbouwbedrijven in de diverse regio's geregistreerd zijn;
- o wat de grootte van die bedrijven is gemeten naar aantal werkzame personen;
- o hoeveel arbeidskrachten in de diverse regio's werkzaam zijn (niet-gezinsleden).

Aan de hand van deze gegevens is een oogstkalender samengesteld die in 2005 nader in aangevuld en geactualiseerd door de Hogere Agrarische School 's-Hertogenboch. Met behulp van de geoptimaliseerde oogstkalender, hebben de AI-teams voor hun eigen werkgebied een selectie gemaakt van gemeenten waarin bepaalde teelten plaatsvinden. Vervolgens hebben zij in kaart gebracht welke bedrijven in welke gemeenten op welke percelen actief zijn. Op basis van aanwezige kennis over die bedrijven bij UWV, de Belastingdienst, de Vreemdelingenpolitie en de AI zelf, hebben de teams vervolgens een selectie gemaakt van te inspecteren land- en tuinbouwbedrijven. Hierbij is rekening gehouden met benodigde capaciteit voor hercontroles. Daarnaast zijn meldingen en tips van derden die tijdens het project zijn ontvangen door de AI, bij de projectinspecties meegenomen.

2.3 Samenwerking met andere diensten

De AI werkt op diverse manieren samen met andere inspectiediensten, onder meer door het gezamenlijk uitvoeren van inspecties. Daarnaast wisselen de inspectiediensten gegevens uit, bijvoorbeeld naar aanleiding van verrichte controles waaraan de andere dienst niet deelgenomen heeft. In het project Land- en tuinbouw 2005 heeft de directie AMF samengewerkt met de Belastingdienst, UWV en de Vreemdelingenpolitie (VP).

2.3.1 Gezamenlijke inspecties

De AI heeft 72 van haar inspecties in de land- en tuinbouw gezamenlijk met het UWV verricht, en 110 met de Belastingdienst. Respectievelijk is dat 7% en 10% van het totaal aantal inspecties. De AI heeft 587 inspecties (53%) gezamenlijk verricht met de VP. Bij 20% van deze inspecties is een overtreding geconstateerd van de Wav. Dit ligt iets hoger dan het gemiddelde percentage overtredingen dat de AI bij alle inspecties binnen dit project heeft geconstateerd. Dat bedraagt 17,5%.

2.3.2 Gegevensuitwisseling

De AI heeft met UWV en de Belastingdienst een samenwerkingsovereenkomst gesloten over het uitwisselen van gegevens. Deze organisaties verstrekken elkaar gegevens over vermoedelijke overtredingen van regelgeving op het werkterrein van de ander. In 2005 heeft de AI 9 meldingen van vermoedelijke overtredingen aan UWV en 140 meldingen aan de Belastingdienst gezonden. De meldingen kunnen voor deze diensten aanleiding zijn om een onderzoek bij de desbetreffende onderneming in te stellen.

De AI heeft 6 meldingen van UWV ontvangen over vermoedelijke illegale tewerkstelling. Bij 2 van de 6 onderzochte meldingen is geen overtreding geconstateerd. 4 meldingen zijn door diverse redenen niet in behandeling genomen (capaciteitsoverwegingen, melding niet onderzoekswaardig).

3. Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het project Land- en tuinbouw 2005 weergegeven. De resultaten hebben uitsluitend betrekking op de geïnspecteerde ondernemingen. Zij geven geen representatief beeld over de sector als geheel.

3.1 Ondernemingen

De AI heeft in 2005 1.106 bedrijven in de land- en tuinbouw gecontroleerd op naleving van de Wav. Voor 6% van deze inspecties geldt dat het een hercontrole betrof.

Tegen 191 ondernemingen is voor overtreding van de Wav een boeterapport opgemaakt. Daarnaast zijn drie zaken overgedragen aan de SIOD voor strafrechtelijk onderzoek.

In totaal is bij 17,5% van de inspecties overtreding van de Wav geconstateerd.

In tabel 3 zijn de resultaten vermeld van de 1.106 inspecties, verdeeld naar soort onderneming. Uit deze tabel blijkt dat de AI bij vrijwel alle soorten activiteiten in de land- en tuinbouw overtredingen van de Wav heeft geconstateerd.

Tabel 3 Resultaten gecontroleerde ondernemingen project Land- en tuinbouw 2005

	Aantal inspecties	Boeterapport	Overgedragen aan SIOD	Geen overtreding	% Overtreding
Akkerbouw	41	6		35	14,6%
Tuinbouw	779	130	2	647	16,9%
Fruitteelt ¹³	101	5		96	4,95%
Fokken en houden van dieren	5			5	0%
Akker- en/of tuinbouw i.c.m. fokken/houden van dieren	27	2		25	7,40%
Groothandel en detailhandel	59	22		37	37,2%
Handmatige agrarische loonbedrijven	30	7		23	23,3%
Uitzendbureaus en uitleenbedrijven	10		1	9	10,0%
Overig ¹⁴	54	19		35	35,2%
Totaal	1.106	191	3	912	17,5%

3.2 Arbeidskrachten

3.2.1 Verdeling soort arbeidskrachten naar nationaliteit

De AI heeft geconstateerd dat in totaal 9.693 arbeidskrachten werkzaam waren bij de geïnspecteerde land- en tuinbouwondernemingen. Het grootste deel van deze werknemers, namelijk 76%, bestond uit eigen arbeidskrachten. De rest werd gevormd door 2.278 arbeidskrachten van derden (23,5%) en 33 zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) (0,3%).

Van de 9.693 aangetroffen werknemers had bijna 61% (5.883 personen) de Nederlandse nationaliteit en ruim 39% (3.810 personen) een niet-Nederlandse nationaliteit. De groep personen met een niet-Nederlandse nationaliteit is als volgt te specificeren:

- o 1.244 personen (32,5%) met een nationaliteit van binnen de EER of Zwitserland¹⁵
- o 1.465 personen (38,5%) afkomstig uit één van de Midden- en Oost-Europese landen en
- o 1.101 personen (29%) met een nationaliteit van buiten de EER.

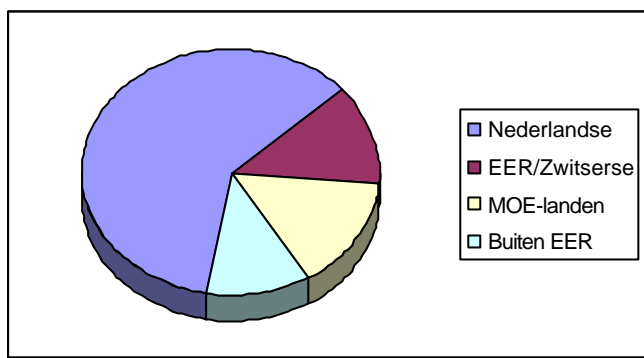
In grafiek 1 zijn deze gegevens procentueel weergegeven:

¹³ In 2005 is in de fruitteelt een interventieteam actief geweest. Daardoor vanuit de AI relatief veel minder controles uitgevoerd.

¹⁴ Bedrijven die niet hun hoofdactiviteit in de land- of tuinbouw hebben: opslag en verwerking van groenten, hoveniers, e.d.

¹⁵ Tot de landen van de EER behoren de lidstaten van de Europese Unie, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Zwitserland heeft dezelfde rechten als een EER-lidstaat. Met ingang van 1 mei 2004 behoren 8 landen uit Midden- en Oost-Europa ook tot de EER. In deze rapportage worden de MOE-landen apart weergegeven, omdat voor hen nog geen vrij werknemersverkeer is ingevoerd. Het gaat om Estland, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

Grafiek 1 Aangetroffen arbeidskrachten, gesplitst naar clusters nationaliteiten

Uit de uitgebreide tabel in *bijlage 2* blijkt dat van de eigen werknemers circa 30% een niet-Nederlandse nationaliteit had terwijl dat bij 68% van de ingeleende werknemers het geval was.

3.2.2 Verdeling naar verblijfsrecht

Voor werknemers die afkomstig zijn uit een land dat niet behoort tot de EER, geldt in principe dat zij een verblijfsvergunning nodig hebben willen zij legaal in Nederland verblijven. De werkgever heeft – uitzonderingen daargelaten – voor deze werknemers een tewerkstellingsvergunning nodig.

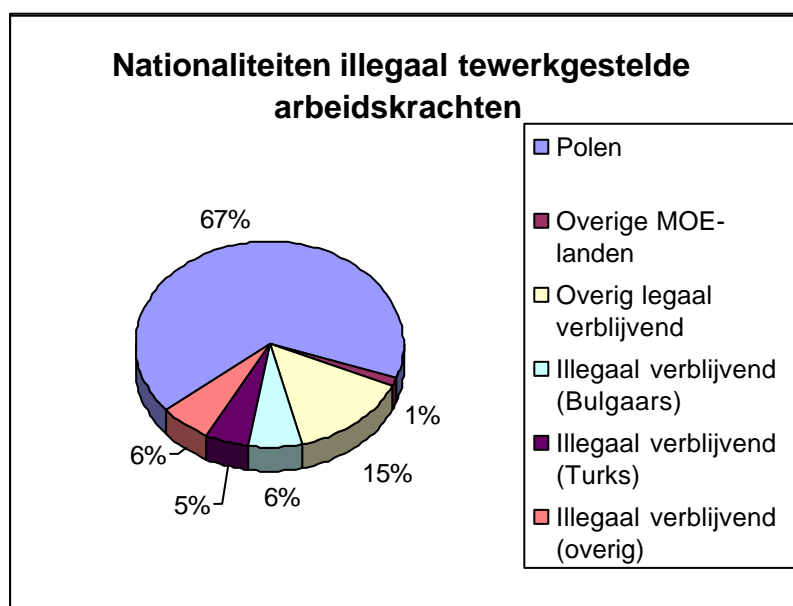
De AI heeft bij de inspecties vastgesteld dat 645 personen illegaal tewerkgesteld werden in de land- en tuinbouw. Deze personen werden illegaal tewerkgesteld door in totaal 194 bedrijven. Het aantal aangetroffen personen per bedrijf loopt uiteen van 1 tot en met 34 personen. Ongeveer de helft van het aantal illegaal tewerkgestelde personen was ingeleend van derden.

Van de 645 personen die illegaal tewerk zijn gesteld was tweederde (429 personen) afkomstig uit Polen. Uit de overige MOE-landen waren nog 8 arbeidskrachten illegaal tewerkgesteld.

Van de overige 208 arbeidskrachten verbleven er 114 (18% van het totaal) illegaal in Nederland. Van deze illegale vreemdelingen hadden er 41 (32%) de Bulgaarse en 33 (26%) de Turkse nationaliteit.

De overige 40 illegaal verblijvende vreemdelingen hadden één van de overige 18 aangetroffen nationaliteiten.

Grafiek 2 Nationaliteit aangetroffen illegaal tewerkgestelde personen (meest voorkomende nationaliteiten)

3.2.3 Arbeidskrachten uit de MOE-landen

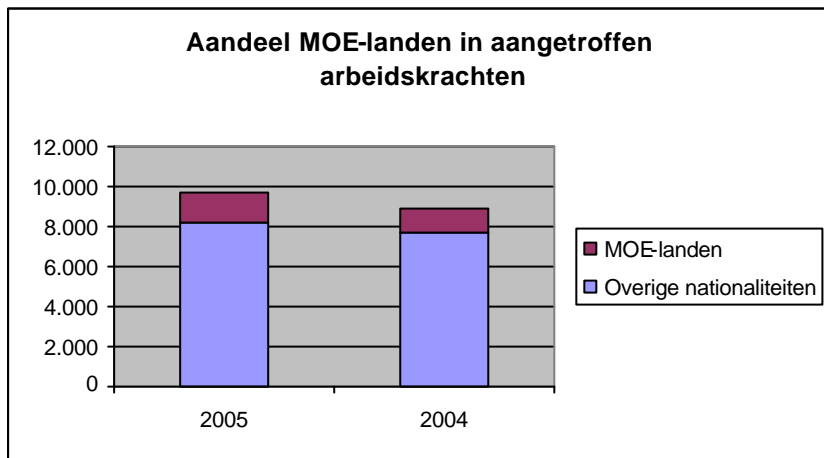
Op 1 mei 2004 zijn 8 landen uit Midden- en Oost Europa (MOE-landen) alsmede (Grieks-) Cyprus en Malta tot de Europese Unie toegetreden. De tewerkstellingsvergunningplicht is voor werknemers uit de MOE-landen in ieder geval tot 1 mei 2006 gehandhaafd.

Dit betekent dat burgers uit deze landen na 1 mei 2004 legaal in Nederland verblijven, maar dat hun werkgever wel over een tewerkstellingsvergunning moet beschikken.

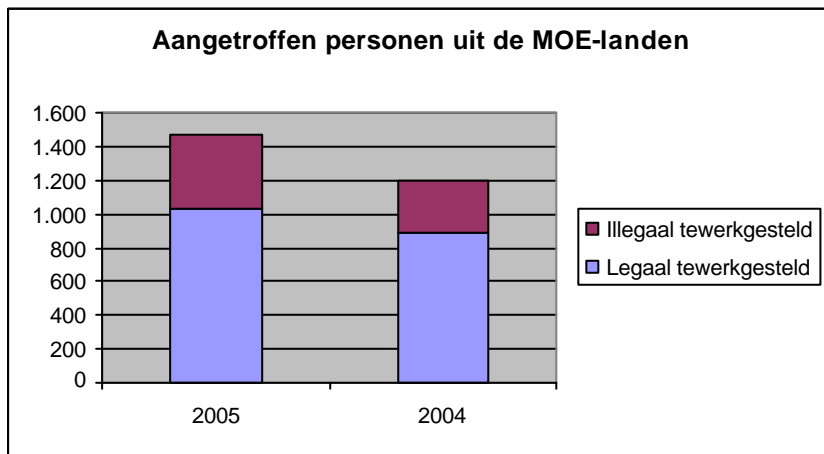
Van het totaal aantal aangetroffen arbeidskrachten (9.693 personen) was ruim 15% (1.465 personen) afkomstig uit één van de MOE-landen. In 2004 lag dat percentage op bijna 14%.

In 2005 werd ongeveer 30% (2004: 22%) van het totaal aantal aangetroffen werkende personen uit de MOE-landen zonder tewerkstellingsvergunning tewerkgesteld.

Grafiek 3 Aandeel personen uit MOE-landen op totaal aangetroffen arbeidskrachten

Grafiek 4 Verhouding legaal / illegaal tewerkgestelde personen uit MOE-landen

4. Arbeidsmarktgegevens

4.1 Sectorale projecten

Binnen de sector Land- en tuinbouw worden veel arbeidskrachten betrokken van uitzendbureaus en handmatige agrarische loonbedrijven. In de praktijk is gebleken dat in de branche een flink aantal malafide uitzendbureaus en loonbedrijven actief zijn. Om de arbeidsmarktproblematiek in de sector aan te pakken is de Land- en tuinbouworganisatie LTO in 2002, in samenwerking met de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, een tweetal projecten gestart, het project "Seizoenarbeid" en het project "Handmatige Agrarische Loonbedrijven" (HAL). Deelname aan deze projecten is voor een werkgever geen vrijwaring voor inspecties van de AI. De AI maakt dan ook geen onderscheid in wel of niet aan het project "Seizoenarbeid" deelnemende werkgevers bij haar selectie van te inspecteren bedrijven.

4.1.1 Project Seizoenarbeid

Het project "Seizoenarbeid" ondersteunt werkgevers bij het zoeken naar en werven van legaal personeel. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de Centrale Organisatie voor werk en inkomen (CWI). Het aantal deelnemers aan het project neemt per jaar flink toe, van 687 in 2002 tot 2.247 in 2005. In tabel 4 zijn deze cijfers opgenomen. De tabel laat ook zien dat het aantal verstrekte tewerkstellingsvergunningen voor land- en tuinbouwwerkzaamheden in de loop van vier jaar 2,5 keer zo hoog is geworden. Ruim 88% van de verstrekte vergunningen is in 2005 via het project Seizoenarbeid verstrekt. Een aanzienlijke stijging in vergelijking met 2004 toen dat nog op 72% lag. In onderstaande tabel zijn de resultaten van het project Seizoenarbeid weergegeven over de jaren 2002 tot en met 2005.

Tabel 4 Overzicht project Seizoenarbeid

	2002	2003	2004	2005
Aantal deelnemers aan project	687	872	1.596	2.247
Aantal vacatures gemeld bij project	5.820	8.372	16.090	24.029
CWI-plaatsingen	73	173	305	785
EURES-plaatsingen ¹⁶	455	598	213	8 ¹⁷
Twv's verstrekt via project	4.211	6.570	14.657	22.517
Totaal Twv's Land- en tuinbouw	9.675	11.560	20.275	26.095

Bron: CWI

4.1.2 Project Handmatige Agrarische Loonbedrijven

Het project HAL is gericht op het terugdringen van illegale tewerkstelling in de land- en tuinbouw door het certificeren van HAL-bedrijven. Door de certificering moet de opdrachtgever meer zekerheid krijgen over de reputatie van het bedrijf dat hij inschakelt. Kern van het project is een erkenningsregeling, die voorziet in twee controles per jaar op onder meer de afdracht en betaling van premies en belastingen door de desbetreffende loonbedrijven. Indien bij die controles alles in orde wordt bevonden, wordt de onderneming gecertificeerd dan wel wordt een eerdere certificering verlengd.

De gecertificeerde bedrijven worden opgenomen in het Register Inleenarbeid Agrarisch (RIA). Op 27 maart 2006 is het 300ste certificaat voor dit register uitgereikt.

In 2006 zal voor de gehele uitzendbranche een zogeheten NEN-norm van kracht worden. Deze norm is door de branche zelf ontwikkeld in samenwerking met partijen uit het bedrijfsleven die veel gebruik maken van uitzendkrachten. De nieuwe norm is niet alleen bedoeld voor degene die arbeid inhuint, maar ook voor degene die werk aannemen. De industrie, de uitzendsector, de agrarische sector en de vleessector hebben via de norm hun huidige controles en registraties op elkaar afgestemd. De norm moet leiden tot één landelijk controlesysteem en register van gescreende, goedgekeurde intermediairs en aannemers om daarmee de arbeidsmarkt te kunnen ontdoen van malafide intermediairs.

¹⁶ Eures betekent European Employment Service. Dit is een internationaal netwerk voor arbeidsbemiddeling.

4.2 Tewerkstellingsvergunningen

Op grond van de Wav is het een werkgever verboden om zonder tewerkstellingsvergunning een vreemdeling arbeid te laten verrichten. Deze vergunning kan een werkgever aanvragen bij de CWI. De CWI toetst voor de beoordeling van de vergunningaanvraag onder meer op de aanwezigheid van prioriteitgenietend aanbod.

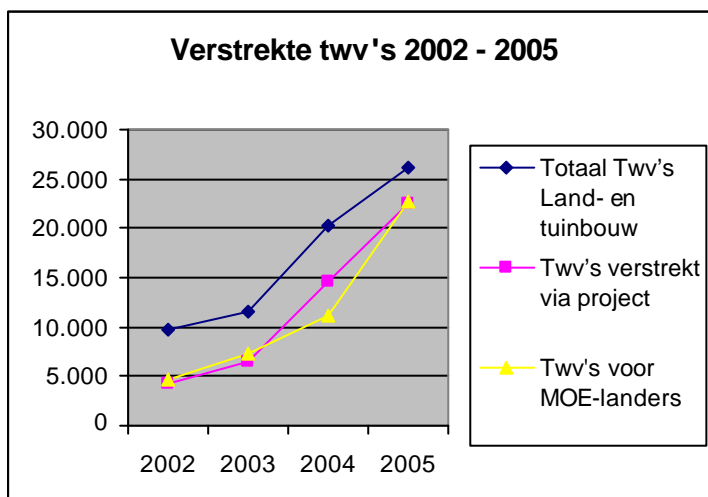
Voor een beperkt aantal functies en beroepsgroepen, waarbij een tekort aan prioriteitgenietend aanbod dreigt, kan de toets voor het prioriteitgenietend aanbod en vacaturemelding tijdelijk worden afgeschaft. De CWI besluit elk kwartaal om welke functies en beroepsgroepen het gaat. In 2005 heeft de CWI voor de sector land- en tuinbouw geen vrijstelling verleend van de toets op prioriteitgenietend aanbod.

De ruime toename van het aantal verstrekte tewerkstellingsvergunningen in 2004 heeft in 2005 verder doorgezet. Uit gegevens van de CWI blijkt dat het aantal verstrekte vergunningen in deze sector is toegenomen van 9.675 in 2002 tot 26.095 in 2005.

Het aantal vergunningen dat is verstrekt voor werknemers uit de MOE-landen, is explosief gestegen van 4.752 in 2002 tot 22.665 in 2005. In 2004 waren dat er nog 'slechts' 11.140.

In onderstaande grafiek zijn deze cijfers opgenomen.

Grafiek 3 Verstrekte tewerkstellingsvergunningen 2005

5. Gesignaleerde ontwikkelingen

In dit hoofdstuk vindt een vergelijking plaats tussen de resultaten van de inspectieprojecten van de AI in de land- en tuinbouw in de jaren 2002 tot en met 2005. Vanaf 2002 heeft de AI elk jaar nagenoeg op dezelfde wijze ondernemingen voor inspectie geselecteerd en nagenoeg dezelfde gegevens binnen het project geregistreerd waardoor vergelijking mogelijk wordt. De cijfers over 2001 en eerdere jaren zijn hier niet mee vergelijkbaar omdat de projectopzet en de selectie van te inspecteren bedrijven in de jaren voor 2002 anders was dan in de jaren daarna.

Op basis van de vergelijking van het cijfermateriaal kunnen de volgende ontwikkelingen met betrekking tot illegale tewerkstelling in de land- en tuinbouwsector worden gesignaleerd:

- o het aantal inspecties dat de AI heeft verricht, is in 2004 toegenomen met 27% ten opzichte van het aantal inspecties in 2003. In 2005 is het aantal inspecties toegenomen met 9% vergeleken met het jaar ervoor. De relatief grote stijging in 2004 werd veroorzaakt door de grote toestroom van nieuwe inspecteurs bij de AI. De toestroom is in 2005 wat afgevlakt. In 2005 is ongeveer 10% van de totale capaciteit in het project Land- en tuinbouw aangewend;
- o het percentage gecontroleerde ondernemingen waarbij de AI een overtreding van de Wav constateert was in de periode van 2002 tot en met 2004 stabiel met een kleine toename tot 19% in 2004. De schatting van Research voor beleid¹⁸ betreffende een toename van 10% in de omvang van het aantal illegale arbeidsjaren in de land- en tuinbouw komt – net als vorig jaar – dit jaar niet tot uiting in de inspectieresultaten van de AI. Integendeel: het percentage overtredingen is in 2005 gedaald naar 17,5%. Dit kan te verklaren zijn door enerzijds het sterk verhoogd aantal verleende tewerkstellingsvergunningen en anderzijds de nog steeds toenemende handhavingdruk vanuit de AI in combinatie met de hoge boetebedragen;
- o het percentage legaal in Nederland verblijvende personen dat betrokken is bij een Wav-overtreding is na een aanvankelijke toename van bijna 11% in 2002 naar 29% in 2004¹⁹, thans weer gedaald naar 13,5%;
- o het aantal vreemdelingen per overtredende werkgever is daarentegen, na verlaging in 2003 (3,4) en 2004 (3,0), in 2005 weer gestegen: 3,7 personen. Daarmee komen we zelfs boven het niveau van 2002 (3,6 personen).
- o de inzet van personeel uit de MOE-landen neemt jaarlijks toe. Het aantal verstrekte tewerkstellingsvergunningen in de land- en tuinbouwsector is toegenomen van 9.675 in 2002 tot 26.095 in 2005. Het aantal vergunningen dat is verstrekt voor werknemers uit de MOE-landen werkzaam in deze sector, is toegenomen van 4.752 in 2002 tot 22.665 in 2005. Grafiek 3 (zie vorige pagina) maakt de toename van het aantal vergunningen per jaar zichtbaar en het aandeel daarin dat ten behoeve van MOE-landers is verstrekt;
- o het totaal aantal werkzame personen uit de MOE-landen dat de AI bij haar inspecties heeft aangetroffen bedroeg in 2005 1.465. In 2004 waren dat er 1.196;
- o het aantal onderzoeken dat de AI gezamenlijk met de VP heeft uitgevoerd in de land- en tuinbouw is toegenomen van 304 in 2002 tot 587 in 2005, zijnde 53% van het totaal aantal inspecties. Het percentage geconstateerde overtredingen ligt in alle vier de jaren hoger in de onderzoeken met de VP dan zonder de VP.

De voornoemde cijfers in tabelvorm weergegeven:
(zie volgende pagina)

¹⁸ Research voor Beleid: "Over de grens. Een onderzoek naar illegale activiteiten op het gebied van uitzendarbeid", april 2004. In opdracht van de Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU).

¹⁹ Vóór 1 mei 2004 werden personen uit de MOE-landen (bij overtreding door werkgever) geregistreerd als 'illegaal verblijvend'

Tabel 2: Overzichten inspecties project Land- en tuinbouw 2002-2005

Inspecties	2002	2003	2004	2005
Aantal inspecties	654	800	1.018	1.106
Inspecties met VP	304	336	562	587
Procentueel t.o.v. totaal aantal insp.	46%	42%	55%	53%
Aantal werkgevers in overtreding	119	149	193	191
Procentueel t.o.v. aantal inspecties	18,2%	18,2%	19%	17,5%
Zaken overgedragen aan SIOD	-	-	1	3

Arbeidskrachten	2002	2003	2004	2005
Aangetroffen arbeidskrachten	4.213	5.732	8.886	9.693
- waarvan eigen werknemers ²⁰	78%	77%	79%	76%
- arbeidskrachten van derden ²⁰	22%	23%	21%	24%
- zzp'ers	-	-	0,5%	0,3%
Aangetroffen vreemdelingen	1.389	1.901	3.427	3.810
Vreemdelingen uit MOE-landen ²¹	Niet bekend	Niet bekend	1.196	1.465
Vreemdelingen uit MOE-landen betrokken bij overtreding Wav ²¹	Niet bekend	Niet bekend	264	429
Vreemdelingen van buiten de EER	657 ²²	1.148 ²²	1.253 ²³	1.106
Legaal verblijvende vreemdelingen betrokken bij overtreding	11%	11,5%	29%	13,5%
Illegaal verblijvende vreemdelingen	315	412	345	114
Aantal vreemdelingen per overtredende werkgever	3,6	3,4	3,0	3,7
Totaal aantal twv's in tuinbouw ²⁴	10.167	12.314	15.261	26.095
Aantal twv's voor personen uit MOE-landen in tuinbouw ²⁴	4.752	7.356	11.140	22.665
Procentueel t.o.v. totaal aantal twv's in de tuinbouwsector	47%	60%	73%	87%

²⁰ Afgerond

²¹ In verband met de uitbreiding van de EU + de gehandhaafde twv-plicht worden deze gegevens vanaf 2004 geregistreerd.

²² In dit aantal zijn ook de personen uit de MOE-landen begrepen; deze zijn pas in 2004 tot de EU (EER) zijn toegetreden

²³ In dit getal zijn nog de personen uit de MOE-landen begrepen die bij controles vóór 1 mei 2004 zijn aangetroffen

²⁴ Bron: CWI

6. Overige inspecties in de land- en tuinbouw

De AI voert door het jaar heen zeer veel inspecties uit in allerlei sectoren en branches. Een groot deel daarvan (42,5%) wordt middels landelijke of regionale projecten uitgevoerd. Ook wordt een substantieel deel van de capaciteit (eveneens 42,5%) via interventieteams besteed. Het restant van de capaciteit wordt benut aan het reageren op meldingen van derden, zoals andere toezichthoudende- en opsporingsdiensten, de Vreemdelingenpolitie, maar ook meldingen van burgers.

Om een completer beeld te verkrijgen van de inspecties in een bepaalde sector of branche, worden de resultaten van die andere activiteiten toegevoegd aan de resultaten van het landelijk project dat in die bepaalde branche heeft plaatsgevonden.

Zo ook hier met betrekking tot de land- en tuinbouw.

6.1 Interventieteams Teelten

In 2005 zijn, onder leiding van de AI, drie interventieteams actief geweest in de tuinbouwbranche.

Dit samenwerkingsverband tussen UWV, Belastingdienst, gemeenten en de AI heeft een repressief karakter en richt zich op het bestrijden van belasting- en premiefraude, illegale tewerkstelling en uitkeringsfraude.

De drie interventieteams 'Teelten' hebben in totaal 225 inspecties uitgevoerd, waarbij ruim 2.400 arbeidskrachten zijn gecontroleerd.

De resultaten voor de AI: tegen 40 tuinbouwondernemingen en 10 intermediairs is een boeterapport opgemaakt terzake overtreding van de Wav.

Twee zaken zijn overgedragen aan de SIOD.

In totaal is bij 18,7% van de inspecties overtreding van de Wav geconstateerd.

6.2 Westland Interventieteam

In 2005 stond het Westland Interventieteam (WIT) onder projectleiding van UWV. De AI neemt actief deel aan het WIT en heeft per 1 januari 2006 de projectleiding overgenomen.

Het WIT heeft in 2005 in totaal 553 inspecties uitgevoerd die voor de AI geresulteerd hebben in boeterapporten tegen 157 tuinbouwondernemingen (28%)

6.3 Meldingen

Ook buiten de looptijd van het project Land- en tuinbouw krijgt de AI meldingen van derden met betrekking tot (vermeende) misstanden bij ondernemingen, naast bijvoorbeeld processen-verbaal van bevindingen en/of rapporten van de (vreemdelingen)politie en andere toezichthoudende- en opsporingsdiensten.

In 2005 heeft dit geleid tot 27 inspecties waarbij in totaal tegen 12 tuinbouwondernemingen een boeterapport is opgemaakt terzake overtreding van de Wav.

6.4 Recapitulatie

Alle activiteiten, zoals de AI die in 2005 in de land- en tuinbouwbranche in het kader van de controle op de illegale tewerkstelling heeft uitgevoerd, bij elkaar opgeteld:

1.911 inspecties uitgevoerd;

400 boeterapporten tegen tuinbouwondernemingen opgemaakt;

5 zaken overgedragen aan de SIOD.

Het overtredingspercentage voor de land- en tuinbouwsector komt daarmee op 21,2%.

8. Conclusies

Eén van de doelstellingen van het project Land- en tuinbouw 2005 was het tegengaan van illegale tewerkstelling in de agrarische sector, specifiek de tuinbouw. Gelet op het aantal overtredingen van de Wav dat de AI heeft geconstateerd, heeft de AI tenminste een bijdrage geleverd aan het terugdringen van illegale tewerkstelling in deze sector. Het percentage overtredingen binnen het landelijk project is in 2005 namelijk gedaald tot onder het niveau van 2002.

Betrekken we de resultaten van met name de interventieteams daar echter bij, moeten we vaststellen dat binnen de sector ruim één op de vijf ondernemingen de Wav overtreedt. Hierbij dient wel aangetekend worden dat de interventieteams zeer intensief in een beperkte regio inspecties uitvoeren waardoor een relatief groot deel van de ondernemingen in die regio gecontroleerd wordt. Een vergelijking met voorgaande jaren kan niet worden gemaakt omdat toen nog geen interventieteams actief waren.

Het aantal twv's dat verstrekt wordt in de sector land- en tuinbouw is in vergelijking met 2002 twee-en-een-half keer zo hoog geworden.

Het aandeel van de twv's voor personen uit de MOE-landen blijkt sinds 2002 verviervoudigd.

Het aandeel van deze groep in de verstrekte twv's is daarmee sinds 2002 gestegen van 47% naar maar liefst 87%. In hoofdzaak worden deze twv's verstrekt voor personen met de Poolse nationaliteit.

Uit het jaarverslag 2005 van CWI blijkt daarnaast dat de sector land- en tuinbouw met 55,1% van alle verstrekte twv's het absolute 'zwaartepunt' vormt. De eerstvolgende in het rijtje is de sector 'Financiële en zakelijke dienstverlening' met 14,8%.

Hoewel het aantal legale arbeidskrachten uit MOE-landen is gestegen, zijn er ook meer overtredingen met betrekking tot die personen geconstateerd (30% t.o.v. 22% in 2004).

Het aantal aangetroffen vreemdelingen dat illegaal in Nederland verblijft is in 2005 sterk gedaald. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat personen met een nationaliteit van één van de MOE-landen (waaronder vooral Polen) vanaf 1 mei 2004 legaal in Nederland verblijven. Dit staat los van het feit dat de werkgever voor deze personen in de meeste gevallen nog wel over een twv moet beschikken.

Opvallend is dat het aandeel 'eigen werknemers' de afgelopen vier jaar ongeveer gelijk is gebleven. Gemiddeld een kwart van het personeel is afkomstig van derden of is zzp'er. Het aandeel zzp'ers is bijna de helft minder dan in 2004. Hierbij dient wel in aanmerking te worden genomen dat het bij de aangetroffen zzp'ers in totaal over slechts enkele tientallen personen gaat.

Evenals in 2003 en 2004, is in 2005 de arbeidsmarkt in de agrarische sector voor een belangrijk deel door flexibele arbeid ingevuld. Het aandeel 'eigen werknemers' blijft stabiel op ongeveer driekwart. De arbeidskrachten van derden zijn relatief vaak betrokken bij een overtreding van de Wav. Van het aantal vreemdelingen betrokken bij een overtreding is de helft ingeleend van derden, terwijl het aandeel ingeleend personeel bijna een kwart bedraagt van het totaal aangetroffen arbeidskrachten. Ingeleend personeel vormt daarmee een verhoogde risicofactor met betrekking tot illegale tewerkstelling. Dit vergt een extra inspanning van de werkgever om dat risico terug te dringen.

In totaal maakte bijna een kwart van de gecontroleerde ondernemingen gebruik van arbeidskrachten van derden.

Een andere doelstelling van het project was dat de AI handhavingdruk wilde creëren zodat landelijk, regionaal en lokaal het beeld ontstaat dat de AI in gehele sector actief is. Door het hanteren van een oogstkalender bij de selectie van teelten en ondernemingen heeft de AI het hele jaar land- en tuinbouwondernemingen kunnen controleren in diverse regio's bij verschillende tuinbouwactiviteiten. Over deze inspectieactiviteiten zijn regelmatig krantenartikelen verschenen, vooral in regionale (dag)bladen. De AI heeft daarnaast diverse malen overleg gehad met de brancheorganisatie LTO over de inspectieactiviteiten van de AI en de eerdergenoemde projecten van de branche zelf.

Op basis van al deze aspecten kan worden gesteld dat de zichtbaarheid van de AI in de sector is vergroot.

Bijlage 1

Resultaten gecontroleerde ondernemingen Project land- en tuinbouw 2005

	Aantal inspecties	Boeterapport	Overgedragen aan SIOD	Geen overtreding	Percentage overtreding
011101 Akkerbouw	41	6		35	14,6%
0112 Tuinbouw	19	5		14	26,3%
01121 Bloemen- en groenteteelt overig	44	2		42	4,5%
011211 Kweken van groente	146	26	1	119	18,5%
011212 Kweken van champignons e.a. paddestoelen	32	11		21	34,3%
011213 Kweken van bloembollen en -knollen	107	18	1	88	17,8%
011214 Kweken van snijbloemen	151	31		120	20,5%
011215 Kweken van (pot)planten	92	14		78	15,2%
01122 Teelt van boomkwekerijgewassen	84	10		74	11,9%
01123 Glastuinbouw	64	9		55	14,0%
01124 Open grond teeltbedrijven	15	2		13	13,3%
011242 Kweken van asperges	25	2		23	8,0%
0113 Fruitteelt	101	5		96	5,0%
012 Fokken en houden van dieren	5			5	0,0%
0130 Akker- en/of tuinbouw i.c.m. fokken/ houden van dieren	27	2		25	7,4%
01412 Diensten voor de akker- en tuinbouw	30	7		23	23,3%
51 - 52 Groothandel en detailhandel	59	22		37	37,2%
74501-74502 Uitzendbureaus en uitleenbedrijven	10		1	9	10,0%
Overig	54	19		35	35,1%
Totaal	1.106	191	3	912	17,5%

Bijlage 2

Aantal aangetroffen arbeidskrachten Project land- en tuinbouw 2005

Soort onderneming	Aantal aangetroffen arbeidskrachten			waarvan					
				niet-NL nationaliteit			waarvan		
	eigen	derden	ZZP	eigen	derden	ZZP	met EER/	afkomstig	Met
							Zwitserse nationalit.	uit MOE- landen	overige nationaliteit
011101 Akkerbouw	147	89	5	71	66		50	65	22
0112 Tuinbouw	148	41	1	43	13	1	10	31	16
01121 Bloemen- en groenteteelt overig	348	93		122	70		84	67	41
011211 Kweken van groente	1.000	427	9	293	324	3	220	186	214
011212 Kweken van champignons en andere paddestoelen	282	116		80	95		31	84	60
011213 Kweken van bloembollen en -knollen	707	99	3	281	81	1	130	196	37
011214 Kweken van snijbloemen	852	546	7	182	337	2	213	96	212
011215 Kweken van (pot)planten	821	252	3	93	120	2	78	72	65
01122 Teelt van boomkwekerijgewassen	427	63	3	136	60	0	78	66	52
01123 Glastuinbouw	297	240		98	195		81	125	87
01124 Open grond teeltbedrijven	94	1		47	1		28	11	9
011242 Kweken van asperges	140	5		103	4		1	77	29
0113 Fruitteelt	849	29		329	29		37	182	139
012 Fokken en houden van dieren	9			2			2		
0130 Akker- en/of tuinbouw i.c.m. fokken/ houden van dieren	89	36		21	12		14	9	10
01412 Diensten voor de akker- en tuinbouw	196	33		20	6		12	11	3
51 - 52 Groothandel en detailhandel	461	112		136	64		45	103	52
74501-74502 Uitzendbureaus en uitleenbedrijven	107			101			76	12	13
Overig	408	96	2	93	73		54	72	40
Totaal	7382	2278	33	2251	1550	9	1244	1465	1101